

עירובין פז. (המשנה) עד פח. (המשנה)

ביאורי מושגים

כי יותן - כדי שאוכלים יקבלו טומאה הם חייבים להיות מוכשרים במשקה. לכן רק אחרי שאחד מל המשקים (יין, דבש, שמן, חלב, טל, דם, מים - ר"ת של יד שחט דם) נגע באוכלים - הם מקבלים טומאה. אלא שלא די בכך שהמשקה יגע באוכל, יש צורך גם בכך שזה יהיה לרצונו של האדם.
ישנם שני סוגי רצונות - 1. האדם מעוניין שהמשקה יגע באוכל, 2. האדם מעוניין במשקה. הראשונים נחלקו האם מספיק אחד משני התנאים (הראב"ד) או שצריך את שני התנאים (הרמב"ם).

המשנה

תעלת מים העוברת בתוך חצר

אם יש בה עומק 10 טפחים ורוחב של 4 טפחים:

ת"ק: צריך לעשות מחיצה (בתוך התעלה) בכניסתה לחצר וביציאתה, (ואם עשו רק בצד אחד - לא מועיל).

ר' יהודה: ניתן להסתפק בכותל החצר שמעל התעלה.

אם אין בה עומק 10 ורוחב 4:

אין צורך במחיצה (כיוון שלתעלה אין שיעור שיגדירה ככרמלית).

עובדה:

חורי רה"ר (מקומות צרים המסתנפים מרה"ר) נחשבים רה"ר.

קושיה:

מדוע תעלה שצרה מ4 טפחים (היוצאת מכרמלית) לא תוגדר כחורי כרמלית (ותחשב כרמלית)?

תשובות:

- א. לגבי כרמלית לא נאמר דין 'חורי כרמלית ככרמלית'.
- ב. התעלה רחוקה מהכרמלית ולכן היא לא מסתפחת אליה.

רב דימי וזעירי נחלקו בשני עניינים: 1. האם מותר להשתמש במקום פטור כתחנת ביניים בין רשויות:

ר"ד: בדאורייתא - אסור, בדרבנן - מותר.

זעירי: תמיד אסור.

2. מהו הרוחב המינימלי של כרמלית:

ר"ד: 4 טפחים לפי כולם (וכך כמובן גם פסק ר' יוחנן).

זעירי: מח' תנאים (ור' יוחנן פסק כרשב"ג - 4 טפחים).

ברייתא

תעלת מים העוברת בתוך חצר

מהו הרוחב שבו מותר למלא מים:

ת"ק: 3 טפחים (פחות - מותר למלא, יותר - אסור)

רשב"ג: 4 טפחים (פחות - מותר למלא, יותר - אסור)

3
הסברים
לברייתא

רב דימי: ה'רוחב' שאליו מתייחסת הברייתא הוא המרחק שבין התעלה לבית. (התנאים נחלקו מהו גודלו של מקום פטור)

אם רוחב הגדה צר 3 או 4 טפחים הוא מוגדר מקום פטור ואז:

מותר להוציא דלי מהתעלה (שהיא כרמלית) לשים אותו על גדות התעלה (שהיא מקום פטור) ומשם להביאו הביתה (לרה"י).

זעירי: ה'רוחב' שאליו מתייחסת הברייתא הוא רוחב התעלה. (התנאים נחלקו מהו גודלה המינימלי של כרמלית)

אם התעלה צרה 3 או 4 טפחים היא מוגדרת מקום פטור ואז:
ניתן לטלטל מהתעלה לבית.

רבינא: ה'רוחב' שאליו מתייחסת הברייתא הוא גודל פתח הכניסה והיציאה (של התעלה לחצר). - התנאים נחלקו מתי אומרים לבד

אם הפתח צר 3 או 4 טפחים יש לנו מחיצה (והתעלה מוגדרת רה"י) ואז:
ניתן לטלטל מהתעלה לבית.

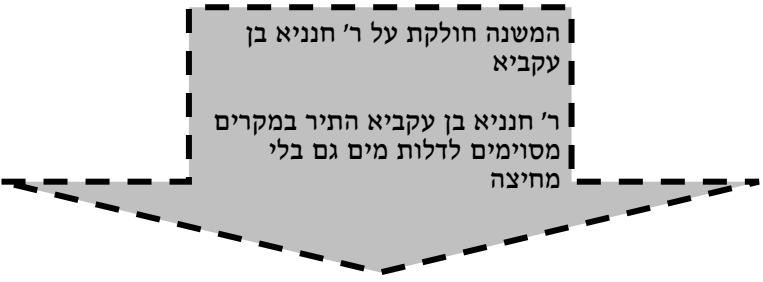
משנה

המשנה מתירה דליית מים מהנהר למרפסת. הגמרא מסתפקת האם היתר זה תקף גם לגבי שפיכת מים מהמרפסת לנהר.

הערות:
 1. כשהמרפסות רחוקות - מותר למרפסת עם המחיצה לדלות מים.
 2. כשבני המרפסת השניה לא היו שותפים בבניית המחיצה - אין הם אוסרים על המרפסת הראשונה.

שתי הערות אלו מבוססות על דברי רב הערה א': רב קבע שאדם לא אוסר דרך אויר.
הערה ב': רב קבע ש"ש דין גזל בשבת" (אדם המשתמש במקום בלי רשות לא נחשב כבעלים ולכן אינו אוסר את המקום)

מרפסת מעל לנהר:
 מותר למלא ממנה רק אם עשו לה מחיצה (או מעל המרפסת או מתחת) בגובה 10 טפחים.
 שתי מרפסות הסמוכות זו לזו (המרחק האופקי ביניהם קטן מ-4 טפחים): אם עשו מחיצה רק לאחת המרפסות - אסור לשתי המרפסות לדלות מהחור שיש בו מחיצה (אלא אם כן המרפסות עירוב ביניהם)

ברייתא

זאת בעזרת שני שלבים וירטואלים:
 א. מעקמים וירטואלית את המשטח כך שיווצרו 4 דפנות וירטואליות בגובה של 10 טפחים.
 ב. ממשיכים וירטואלית את הדפנות הוירטואליות הללו עד למימי הכנרת.

אנו מניחים שלקיחת הפסולת מוקדם בבוקר לא נבעה מרצון ליהנות מהטל אלא מחוסר זמן. (עיין בביאור מושגים)

3 היתריו של חנניא ב"ע לאנשי טבריה
 1. משטח מעל ים הכנרת (גדות ים זה נחשבות מחיצה) ברוחב של 24X24 טפחים שבמרכזו חור בגודל 4X4 טפחים - ניתן לשאוב מים מהחור.
 2. אדם שלקח מוקדם בבוקר את פסולת התבואה (הגבעולים והעלים) כדי לכסות בה את פירותיו - הטל שעל הפסולת לא מכשיר את הפירות.
 3. מותר להחזיר הביתה מגבת שניגבו בה ואין חוששים שמה יסחוט אותה).

עירובין פח. (המשנה) עד פט. (סוף הפרק)

ביאורי מושגים
 כוחו בכרמלית - חכמים אסרו לטלטל בכרמלית בידיו של האדם או בכוחו הישיר. עם זאת אדם השופך מים שזורמים אחר כך מכח המשיכה זה אמנם נחשב כוחו אולם סוג כזה של כוחו לא נאסר בכרמלית.

מדוע מקילים בימות הגשמים:
 א. אין חשש של מראית עין - האנשים לא יודעים שהמים זורמים בגלל ששפך את הביוב.
 ב. האדם לא חושש שהמים יספגו בחצר (כיוון שהיא ממילא מטונפת).

כל הדינים הללו תקפים רק בימות החמה אבל בימות הגשמים מקילים יותר:
 רבה: מותר לשפוך חופשי כמה שרוצים,
 רב נחמן: אם יש גומה המזיקה רק סאה מותר לשפוך סאה (ובימות החמה אם הגומה מחזיקה פחות מסאתים אסור לשפוך כלום!)

המשנה

מדוע מותר לשפוך מים בחצר של 4X4:
 רבה: בחצר רחבה (לפחות 4X4) ניתן להשתמש. ולכן נוהגים לזלף כסאתיים מים (שזוהי הכמות הממוצעת שבה אדם משתמש במשך יום) כדי למנוע אבק.
 ר' זירא: שיעור של 16 אמות מרובעות מספיק כדי לספוג סאתיים מים. (וגם אם חלק מהמים לא יספג ויצא מחוץ לחצר אין זו השלכה הכרחית).
 הערה: מח' אמוראים זו מקבילה למח' התנאים במשנה לגבי שפיכה לתעלה היוצאת מהחצר. (האמוראים נחלקו האם החלק הראשון שבמשנה נכתב לדעתו של ראב"י או חכמים).
 נפ"מ בין השיטות: חצר ששטחה 16 אמ"ר אבל אין בה רוחב 4 אמות (למשל 2X8).
 רבה: חצר הצרה 4 אמות אינה עומדת לשימוש אלא למעבר ולכן לא מפזרים בה מים כדי למנוע אבק - ולכן אסור לשפוך בה מים.
 ר' זירא: העיקר זה שטח הספיגה - אם יש שטח מספק כדי לספוג מים מותר לשפוך בה מים.

שפיכת מי ביוב לחצר
 בחצר הרחבה 4X4 אמות: מותר לשפוך לחצר.
 בחצר הקטנה 4X4 אמות: אסור לשפוך לחצר אלא אם כן עשה גומא המחזיקה לפחות סאתיים (כ-8300 סמ"ק).

הערות:
 1. אכסדרה מצטרפת לשיעור 4 אמות.
 2. הגומא יש יכולה להיות בחצר או מחוץ לחצר. אם היא מחוץ לחצר יש לכסותה.

שפיכת הביוב לתעלה היוצאת מהחצר
 אם שופך ישירות לתעלה:
 ר' אליעזר בן יעקב: אם התעלה מכוסה 4 אמות הראשונות - מותר.
 חכמים: גם אם התעלה מכוסה 100 אמה - אסור.
 אם שופך דרך הגג לתעלה: מותר לפי כולם.

שתי קומות של בית
 אם רק אחת עשתה גומה: אלה שעשו את הגומה - מותרים. אלה שלא עשו את הגומה - אסורים.

בברייתא מובאת דעה תנאית החולקת על חכמים וראב"י: חנניה: אסור לשפוך דרך הגג לתעלה (גם אם הגג ארוך מאוד!).

ואם שתי הקומות עירבו ביניהם - שתיהן מותרות.

עירובין פט. (תחילת הפרק) עד צ. (3 שורות מלמטה)

ביאורי מושגים
גוד אסיק מחיצתא (=משוך העלה מחיצות): מחיצה שאינה מגיעה בחלקה העליון עד הגובה הדרוש, במקרים מסוימים אנחנו מחשיבים אותה כאילו היא נמשכת ועולה למעלה ומגיעה עד הגובה הדרוש.

משנה

דין הטלטול (בגגות/חצרות/קרפפות) כאשר לא עשו עירוב חצירות

ר"מ:

מותר לטלטל מגג לגג [וכן מחצר לחצר וכן מקרפף לקרפף - גמרא].

אך כאשר יש הפרש של י' טפחים בין גג אחד לגגות אחרים - אסור לטלטל ממנו ואליו.

חכמים:

אסור לטלטל מגג לגג.

ר"ש:

מותר אפילו לטלטל מגג לחצר ולקרפף (וההיפך).

הנימוק: כיון שלא משתמשים במקומות אלו בתדירות - לכן אין בהם חילוק רשות [למרות שלמטה הדיורין חלוקין]. (רש"י וראה רש"ש)

הנימוק: גזירה שאם נתיר כאן עלולים לטעות ולטלטל מעמוד גבוה י' הנמצא ברה"ר (שדינו רה"י) לרה"ר עצמה.

ולאור כך: ההיתר של ר"מ לטלטל מחצר לחצר, הוא לא מעל הכותל המפריד ביניהם (שהרי גבוה י'), אלא דרך פתחים שבתוך הכותל.

הנימוק: כשם שהדיורין חלוקין למטה (בבתים, כיוון שלא עירבו) - כך גם חלוקין למעלה (בגגות).

לדעת חכמים - האם בגג עצמו יכול לטלטל בכולו?

כשמחיצות כל בית נראות מהגג (הבתים לא מחוברים [וראה תוס']): כן.

כשמחיצות הבתים לא נראות מהגג (הבתים מחוברים): רב: לא. (אלא רשאי לטלטל רק ד' אמות) שמואל: כן.

כי אומרים "גוד אסיק מחיצתא".

והמשנה באה לומר שאסור לטלטל מגג לגג אפילו בתוך ד' אמות.

אומרים גם במקרה זה "גוד אסיק מחיצתא". (ראה ביאור מושגים)

במקרה שכזה שהמחיצות לא ניכרות - לא אומרים "גוד אסיק מחיצתא", וכיון שכל גג הוא רשות לעצמו והגגות פרוצין זה לזה - אז הם אוסרים זה על זה.

הגמרא ב-צא. הביאה ברייתא כשיטת רב.

אך אם הגג עצמו גדול מבית סאתיים (ואף אם מחיצות הבית ניכרות): אסור (ומותר רק ד' אמות).
כי לדעת שמואל דינו כקרפף יתר מבית סאתיים שלא הוקף לדירה (שדינו ככרמלית). (מחיצות הבית נעשו לדירה שלמטה ולא עבור הגג) [אך רב חולק ולדעתו הגודל לא משנה].
(ע"פ הגמרא ב-צ.)

וכך כמובן הדין אף לר"מ בגגות הסמוכים יחד ששיטחן עולה על בית סאתיים. (וראה תוס')

מקרים שבהם לדעת חכמים מותר לטלטל מגג לגג:

- אם עשה סולם קבוע לגגו.
- אם בנה עלייה בגגו ועשה לה פתח (ברוחב ד') לכיוון יתר הגגות. (ראה פירוש אחר בתוס')

כיוון שהאחרים לא עשו סולם לגגותיהם, הרי שמחלו לו וסילקו עצמם מגגותיהם.

כיוון שלא הקפידו עליו, הרי שמחלו לו וסילקו עצמם מגגותיהם.

אך אם עשה את הפתח לכיוון גינתו (ובכיוון יתר הגגות השאיר את מחיצת העליה ללא פתח) - אז אפילו לר"מ אסור לטלטל מגגו לשאר הגגות, כיוון שסילק עצמו מן הגגות.

לדעת חכמים (שאסור לטלטל מגג לגג) - האם מותר לטלטל במקרים הבאים?

- מגג לעמוד (גבוה י' ורחב ד') בצידו: לא.
- מגג לאכסדרה (של אחר) בצידו: ספק.
- מגג לחורבה (של אחר) בצידו: ספק.

לשיטת רב השאלה היא בטילטול שלא עולה על ד' אמות.

כי דין הגג ככרמלית ודין העמוד כרה"י.

כיוון ששייך ל-2 אנשים שונים (לכן יש לאסור), אך מאידך אין דיוורין באכסדרה (ולכן הכל כרשות אחת ויש להתיר).

ואף אם במקרה הקודם מותר, פה יש ספק כיוון שהחורבה בתיקון מועט ראויה לדירה (ולכן קשה לטעון שכיוון שאין דיוורין הרי שהכל כרשות אחת).

ציטוט ממשנה ב-צב.

גג גדול הסמוך לקטן:
 מותר לטלטל בגדול.
 אסור לטלטל בקטן.

כי הפירצה שלו לגג הקטן נחשבת כפתח.

כי הפירצה שלו לגג הגדול היא לכל אורכו ולכן לא יכולה להיחשב כפתח.

3 אפשרויות לביאור קטע זה (בגמרא ב-פט):

אפשרות ראשונה:
 מדובר במקרה שבפועל אין לגגות מחיצות, אך באמצעות "גוד אסיק" הגגות נחשבים למוקפים חומה. אך מקום המעבר בין הגגות לא נחשב למוקף (כיוון שמדובר במקרה שיש תנועה של אנשים בין הגגות, ולכן לא יכול להיחשב מוקף).

אפשרות שנייה:
 מדובר במקרה שבפועל יש לגגות מחיצות (חוץ ממקום המעבר בין הגגות).

אפשרות שלישית:
 מדובר במקרה שבפועל יש לגגות מחיצות הראויות לדירה (חוץ ממקום המעבר בין הגגות).

אך אם לא היה תנועה של אנשים בין הגגות - אז גם בגג הגדול אסור לטלטל, כי מקום המעבר לא נחשב כפתח, כיוון שהוא לא ניכר (כי המחיצות מצדדיו הם רק דמיוניות).

אך אם לגג הקטן אין מחיצה הראויה לדירה - אז למעשה בני הגג הקטן סילקו עצמם מהגג, ולכן לבני הגג הגדול מותר לטלטל אף בגג הקטן.